

Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Oddziałowe Archiwum
Instytutu Pamięci Narodowej
w Warszawie

Fundacja Zapomniane
ul. Twarda 6
00-950 WARSZAWA

Pismo z dnia: Znak:
20.04.2017

Nasz znak:
BUWa-V-55122-2247(6)/16

Data:
Warszawa, 15 MAJ 2017

Szanowni Państwo

W odpowiedzi na pismo z dn. 20.04.2017 r. (wpływ do Oddziału IPN w Warszawie 26.04.2017 r.), przesyłam w załączeniu kopie wybranych dokumentów mogących odnosić się do żydowskich grobów wojennych w **Pruszkowie**, które znajdują się na 2 kartach z kartoteki tematycznej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce oraz w aktach o sygn. **IPN BU 2448/1004, IPN BU 2448/1007, IPN GK 163/45, IPN GK 163/62** i fragmencie *Rejestru miejsc i faktów zbrodni z woj. warszawskiego*.

Jednocześnie nadmieniam, że zgodnie z art. 36 ust. 5 *Ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu* (Dz. U. z 2016 poz. 1575) – „podmioty, którym dokumenty zostały udostępnione ponoszą odpowiedzialność prawną za sposób ich wykorzystania.”

Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zakończyło realizację przedmiotowego wniosku.

Z poważaniem

KIEROWNIK
Referatu Udostępniania Dokumentów
Uprawnionym Instytucjom
w Oddziałowym Archiwum IPN w Warszawie
Mateusz Zajac
Mateusz Zajac

Załącznik 3 (tylko adresat):

1. Uwierzytelnione kopie elektroniczne wybranych dokumentów z akt o sygn. IPN BU 2448/1004, IPN BU 2448/1007, IPN GK 163/45, IPN GK 163/62 – 1 płyta CD;
2. Kopie zapisów ewidencyjnych z kartoteki tematycznej b. GKBZH – 2 k.;
3. Kopia fragmentu RMiFZ woj. warszawskie – 4 k.

Sporz./Wyk.: Mateusz Zajac (tel. 22 530-86-58)

1/1

GŁÓWNA KOMISJA
BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH W POLSCE
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

Informacja wewnętrzna nr 66/1

Do użytku wewnętrznego

R E J E S T R
MIEJSC I FAKTÓW ZBRODNI
POPEŁNIONYCH PRZEZ OKUPANTA HITLEROWSKIEGO
NA ZIEMIACH POLSKICH
W LATACH 1939–1945

Województwo stołeczne warszawskie

WARSZAWA 1988

PRUSZKÓW /miasto/

- IX 1939

Oficer Wehrmachtu zastrzelił Polaka o nazwisku Zygmunt P a r y p i ń s k i, mieszkańca Łodzi.

Źródło: OK Łódź, Ko 175/70; Sąd Grodzki w Łodzi, Zg 15/50.

- 14 V 1941

Funkcjonariusze policji kolejowej zastrzelili Polaka o nazwisku Edward T r a w i ń s k i.

Źródło: WAP Warszawa, W-L, t.11.

- 5 VIII 1942

Hitlerowcy zastrzelili Żydówkę napotkaną poza granicami dzielnicy żydowskiej.

Źródło: WAP Warszawa, W-L, sygn.152, k.11.

- 1942

Funkcjonariusze SS rozstrzelali na terenie cegielni męczyznę.

Źródło: AGK, Ankieta GK, woj. warszawskie "Egzekucje", Pruszków.

- 15 IV 1943

Funkcjonariusze SS rozstrzelali dziewczynkę żydowską - Annę T a m b e l i.

Źródło: AGK, Ankieta GK, woj. warszawskie "Egzekucje", Pruszków.

- lato 1943

Funkcjonariusze SS rozstrzelali na stacji męczyznę.

Źródło: AGK, Ankieta OK Warszawa "Egzekucje", Pruszków.

- 8 VII - 15 XII 1943

Hitlerowcy rozstrzelali w parku Potulickich i w alei obok parku /przy obecnej ul. Prusa/ w kilku egzekucjach, ok. 50 Polaków i Żydów. Wśród rozstrzelanych było co najmniej 20 więźniów. Prawdopodobnie zginęli tu m.in.:

Borkowski Tadeusz, ur. 14 VI 1923

Chutnik Jan, ur. 9 VI 1902

Gajc Feliks, ur. 29 V 1917

Goc Jan, ur. 10 IV 1910

Gołębiowski Jan, ur. 20 III 1894

Grabowski Edmund, ur. 10 II 1915

Kapuściński Edmund, ur. 10 II 1915

Kieres Adam, ur. 13 VII 1885

Koch Konstanty, ur. 7 III 1891

Krucz Stefan, ur. 16 VII 1898

Maozs Stanisław, ur. 19 I 1919
 Nurtowski Stanisław, ur. 14 IX 1914
 Suchodolski Bronisław, ur. 12 VIII 1897
 Szonert Władysław, ur. 25 IV 1909
 Szwagrzyk Jan, ur. 15 V 1888
 Tobalka Tadeusz, ur. 11 VII 1918
 Tomaszewski Jan, ur. 25 XII 1918
 Wiącek Marian, ur. 11 XI 1913
 Wysocki Stanisław, ur. 6 IX 1904
 Zagórski Edmund, ur. 20 VII 1902
 W/w zostali skazani przez sąd doraźny policji i bezpieczeństwa na karę śmierci w odwet za zamordowanie przez nieznaną sprawców Volksdeutcha.

Miejsce upamiętnione tablicą.

Źródło: AGK, ASG, sygn.45, k.865 /data 8 VII 1943 - 10 osób/; AGK, Kolekcja "Z", sygn.31 /data 8 XII 1943 - 10 osób/; AGK, Ankieta GK, woj. warszawskie "Egzekucje", Pruszków /data 10 XII 43 - 4 osoby, wśród nich w/w Koch Konstanty i Szwagrzyk Jan/; AGK, Akta L.Fischera, t.III, k.182; AGK, OK Warszawa, sygn.183, k.28 /data 8 VII 1943 - 10 osób/; CA KC PZPR, DR, sygn.202/III, t.7, k.205, t.8, k.74 i 245, t.16, k.75, t.24, k.52 /w źródle podano datę 15 XII 1943 - 20 osób w odwet za poturbowanie Volksdeutschów/ oraz sygn.202/I, t.36, k.18; PAP Żyrardów, Akta m.Pruszkowa, sygn.20, k.59 /jesień 1943 - 10 więźniów z Warszawy/; Biuletyn GK, t.XI, s.279 poz.685 /jesień 1943 - 10 osób z Warszawy/; Wł.Bartoszewski, Warszawski pierścień, s.328-329; R.Domańska, op.cit., s.341-386 /autorka podaje informacje o wywożeniu w okresie 3 VIII 1943 - 8 XII 1943 wielu osób z Pawiaka na stracenie/; Przewodnik, s.44.

PRUSZKÓW /miasto/

- 6 IX 1943

Komendant Werkschutzu ZK "Piastów" zastrzelił robotnika o nazwisku K a l i n o w s k i /imienia brak/ z Pruszkowa, który po ucieczce z Trebłinki wrócił do miejsca zamieszkania.

Źródło: CA KC PZPR, AK, sygn.203/III, t.106, k.18.

- 27 XI 1943

Hitlerowcy zastrzelili na dworcu mężczyznę. Znalezione przy nim broń, amunicję i pisma komunistyczne.

Źródło: CA KC PZPR, DR, sygn.202/II-23, 34-95, s.83.

- 28 XI 1943

Żandarmi zastrzelili na ul. Robotniczej członka lewicowego ruchu oporu i 2 kobiety. Dom został spalony.

PRUSZKÓW /miasto/

- 1944

Żandarmi z miejscowego posterunku rozstrzelali w parku Potulickich 3 osoby narodowości żydowskiej.

Zwłoki pogrzebano w miejscu egzekucji.

Źródło: Biuletyn GK, t.XI, s.280, poz.688; PAP Żyrardów, Akta m.Pruszkowa, sygn.20, k.55.

- 1939 - I 1945

Funkcjonariusze SS, gestapo i żandarmerii rozstrzelali na terenie tzw. glinianek przy cegielni kilkuset Polaków, Żydów i cudzoziemców. Ustalono nazwiska 5 ofiar:

Kłokowski Kazimierz, ur. 12 IX 1919

Koczulski Tadeusz, zam. Warszawa, ul. Smolna 36

Kłuszczyński Edward, zam. Pruszków, ul. Klonowa 57 m 3

Tomeszewski /brak imienia/

Życiński Witold, inżynier

Zwłoki zakopywano w dołach, w miejscu egzekucji. Po wyzwoleniu dokonano ekshumacji. Podczas pierwszej ekshumowano 58 zwłok, z których zidentyfikowano 3 osoby; podczas drugiej ekshumowano 20 zwłok, z których udało się zidentyfikować dwie. Na terenie glinianek było kilkadziesiąt grobów. Zwłoki ekshumowane pochowano na cmentarzu parafialnym. Ustalono, że znaczna część ofiar pochodziła z getta w Otwocku i pobliskich okolic. Przy ul. Lipowej upamiętniono miejsce kaźni, wystawiając obelisk z pamiątkową tablicą.

Źródło: AGK, ASG, sygn.45, k.858,860,861,859 oraz sygn. 63, k.285 /podają 2 egz. 800 i 100 osób/; AGK, Alert ZHP, t.XV, z.18, k.1,12; OK Warszawa, Ds 46/68; PAP Żyrardów, Akta m.Pruszkowa, sygn.20; Przewodnik, s.44 /wymienia 100 ofiar/.

PRUSZKÓW - TWORKI

- 1939 - I 1945

Funkcjonariusze SS, gestapo i żandarmerii rozstrzelali bliżej nie ustaloną liczbę osób - Polaków i Żydów, sprowadzonych z innych miejscowości a także pacjentów miejscowego szpitala. Zginęła m.in.: Helena Ł y s i - k o w s k a, ur. 21 V 1895, c.Władysława i Pauliny.

Zwłoki ofiar zakopano na terenach przylegających do szpitala w Tworkach.

Źródło: AGK, ASG, sygn.62, k.285 oraz sygn.45, k.862; OK Warszawa, Ds 46/68; Sąd Pow. dla m.Warszawy, I Ns IV 733/1954.

PRZEWÓZ - patrz KARCZEW